

Nieuwe visie voor het notariaat

Met recht vooruit

Het vastleggen van rechtshandelingen door de onafhankelijke en deskundige notaris is de smeerolie van het Nederlandse rechtsverkeer. Het KNB-bestuur moet dat imago nu met kracht uitdragen, aldus de schrijvers van het visiestuk 'Met recht vooruit.' 'Een beter – of goedkoper – alternatief is er niet.'

TEKST Tatiana Scheltema | BEELD Truus van Gog

Is het vijf voor twaalf voor het notariaat? De voortvarendheid waarmee het visiestuk 'Met recht vooruit' in krap twee maanden tot stand kwam, toont in elk geval de ambitie van het nieuwe bestuur van de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB) om de uitdagingen waar het notariaat voor staat zonder omhaal te adresseren en problemen met spoed aan te pakken. Het resultaat is een breed beleidsstuk met tientallen actiepunten, variërend van het formaliseren van lobbyactiviteiten, tot het bevorderen van een efficiënter en minder versnipperd toezicht op het notariaat. Een werkgroep, samengesteld uit leden van het nieuwe bestuur, wetenschappers, vertegenwoordigers van specialistenverenigingen en bureaumedewerkers van de KNB, kwam deze zomer vier keer bijeen en sprak met representanten van stakeholders binnen en buiten het notariaat en uit de politiek. Thema's die als een rode draad door alle gesprekken heenliepen, waren het belang van een goede lobby, het bevorderen van innovatie, het leerstuk van de marktwerking binnen het notariaat, en het vaststellen van de kernwaarden van het notariaat. 'Wij hebben onderzocht waar de KNB in 2020 wil staan en hoe we daar kunnen komen', zegt Leon Verstappen, voorzitter van de

werkgroep, en eerder voortrekker van de groep Notarissen voor Rechtszekerheid, die de paleisrevolutie aanwakkerde. 'Er zijn zes punten waarvan we denken: als we dat op deze manier bereiken, zijn we heel tevreden.'

UITGEKIEND COMMUNICATIEBELEID

Een van de eerste acties van het nieuwe bestuur was om de organisatie van de KNB grondig door te lichten. Bureau Berenschot heeft inmiddels een eerste analyse gemaakt van de structuur en de werkwijze van het bureau in Den Haag, en zal in het najaar een eindadvies presenteren. 'Het doel is te komen tot een moderne, slagvaardige, doelmatig en efficiënt werkende organisatie', zegt bestuurslid Jef Oomen. 'De wens van velen is, blijkt tot nu toe, dat er in de toekomst op een projectmatiger manier wordt gewerkt dan nu het geval is.' Speerpunt daarbij is de ontwikkeling van een uitgekiend communicatiebeleid, zowel intern als extern. Ter illustratie noemt Oomen de manier van werken rond de introductie van de Flex-bv. 'De KNB was daarbij betrokken omdat we advies moeten geven aan de minister. Maar daarnaast hebben we ook een commercieel belang. Als dan de minister roept: "We hebben de notaris voor de oprichting van een kleine Flex-bv helemaal niet nodig", komt hij aan het

verdienmodel van de notaris. Dus op het moment dat we de minister adviseren, moeten we ook al denken: hoe gaan we dit neerzetten? Want de positie van de notaris als hoeder van de rechtszekerheid komt onder druk te staan. Moeten we, naast de inhoudelijke discussie met de betrokken departementen, ook niet een lobby op gang brengen om dat tijt te keren?' Om die reden trok het nieuwe KNB-bestuur kort na haar aantreden een professioneel lobbybureau aan om de belangen van de KNB bij beleidsmakers en stakeholders over het voetlicht te brengen. Daarnaast zal worden ingezet op het beter zichtbaar maken van de toegevoegde waarde van de notaris aan de rechtszekerheid en de daarmee samenhangende rechtsorde.

ROOMBOTERKOEKJES

Die aanpak tekent de belangrijkste koerswijziging. De voornaamste reden om het vorige bestuur naar huis te sturen was immers het breed gevoelde gebrek aan weerwoord van de KNB op het niet aflatende 'notaris bashing' van de afgelopen jaren. Kwam die schuchtere houding vooral voort uit het idee dat de KNB zich als publiekrechtelijke organisatie niet te veel als belangenbehartiger mocht opstellen, in de visie van het nieuwe bestuur lopen de belangen van het notariaat wel degelijk parallel met het publieke belang. En die visie moet door iedere notaris afzonderlijk worden uitgedragen, vindt Oomen. 'Als ik als KNB roomboterkoekjes verkoop, maar ze worden door

de leden in het veld niet gebakken, dan heb ik een probleem.'

Vandaar dat ook het mediabeleid van de KNB wordt herzien. In de toekomst wil de KNB de mediacontacten rond zaken die het notariaat aangaan in eigen hand houden. Daardoor wordt getracht negatieve beeldvorming, zoals bijvoorbeeld ontstond na de uitzending van Nieuwsuur over de 'buitensporige verdiensten van notarissen door onjuiste doorbelasting van zaalhuur' bij executie-veilingen, te voorkómen. Bovendien is een speciale woordvoerder aangetrokken die de standpunten van de KNB en het belang van een goed functionerend notariaat voor de rechtszekerheid over het voetlicht zal brengen. Wie dat is, wordt binnenkort bekendgemaakt.

VERTROUWEN

Meest opvallend in het stuk is de zelfbewuste toon, waarmee de schrijvers lijken te zeggen: tot hier, en niet verder. 'In een samenleving waar vertrouwen een schaars goed is geworden en men elkaar vaak met wantrouwen tegemoet treedt, is het veel waard dat je een instantie hebt die je echt kunt vertrouwen', zegt Verstappen. 'Het gaat om de rechtszekerheid, de kwalitatief hoogstaande dienstverlening, en het vertrouwen dat de notaris de samenleving biedt. Doe je dat goed, dan maak je jezelf onmisbaar. En je doet het alleen maar goed door je taak goed uit te voeren, met de juiste beroepshouding, op een deskundige en integere manier, waarbij die hoge kwaliteit van dienstverlening steeds maatstaf voor de tuchtrechter is. Daarbij hoort dat je de juiste mensen selecteert voor het ambt, dat de opleiding in orde is en je serieus

investeert in scholing en nascholing.' Overigens weet de burger dan nog steeds niet of de notaris van zijn keuze wel degene is die zijn specifieke probleem kan oplossen. Meer transparantie over de prijs-kwaliteitverhouding van de dienstverlening is dan ook gewenst. 'De opkomst van de specialistenverenigingen toont aan dat notarissen zich in elk geval ten opzichte van elkaar willen onderscheiden. Ook daar kan de KNB een rol in gaan spelen', zegt Verstappen. 'Je hebt toch een instantie nodig die zegt: "Hij is geschikt, want hij heeft de juiste papieren."'

GEDRAGSREGELS

Om de kwaliteit van de dienstverlening te bewaken, zal de KNB, meer dan vroeger, de criteria en normen waaraan het handelen van de notaris moet voldoen nader vastleggen. Verstappen: 'De normen en gedragsregels die we nu hebben, zijn lang niet altijd duidelijk. Vaak is het een kwestie van: "We zien wel hoe de tuchtrechter erover denkt."' Tegelijkertijd baart 'de ongebreidelde groei van het toezicht- en handhavingsapparaat' die 'overlap en lacunes' in de

'De bijzondere rol en de moeilijke marktpositie van de notaris moet ook door de overheid worden erkend'

hand werkt, grote zorgen. De KNB ziet daar voor zichzelf een nieuwe taak weggelegd, namelijk het precies formuleren en afbakenen van ieders rol in dit apparaat. In het door het Bureau Financieel Toezicht en de KNB te ondertekenen convenant waarover onlangs overeenstemming is bereikt, komt dat respect voor ieders rol in dit proces duidelijk naar voren, aldus Oomen.

HOFLEVERANCIER

Een intrigerend zinnetje staat onderaan bladzijde 17 van 'Met recht vooruit': 'Er is meer behoefte aan initiatief en aansturing, in plaats van te volstaan met repressieve maatregelen. Dit biedt bij uitstek kansen voor het notariaat en de KNB neemt daarin het voortouw.' Wat bedoelen de opstellers met deze zin? Verstappen: 'Als je te veel vertrouwt op toezicht en handhaving, kan er heel veel misgaan. En zoals we de laatste jaren hebben gezien, gaat het adagium dat "de markt wel corrigeert" niet altijd op. Het is altijd beter om proactief op te treden en de notaris heeft nu eenmaal die functie: zorgen dat zaken vooraf evenwichtig worden geregeld. Daar kan de samenleving nog veel meer dan nu het geval is van profiteren. Maar dan moet die bijzondere rol en de moeilijke marktpositie van de notaris ook door de overheid worden erkend. Wij zijn een soort hofleverancier, maar we zitten in een markt waarin wij afhankelijk zijn van anderen, omdat je, anders dan bij de huisarts of de accountant, niet elk jaar bij de notaris langskomt. Ondertussen is de notaris wél de smeerolie waarop het systeem draait. Die positie verdient een betere bescherming.' ■

Belangrijkste beleidsdoelstellingen

- (h)erkenning en waardering van de toegevoegde waarde van de notaris;
- bevorderen van de aantrekkelijkheid van het beroep;
- vooroplopen bij de toepassing van informatie- en communicatietechnologie;
- innovatie: verkennen en ontwikkelen van nieuwe registratiefuncties;
- ontwikkeling van diversiteit in de dienstverlening van hoge kwaliteit;
- het faciliteren van internationale verhoudingen en grensoverschrijdend verkeer van personen, diensten en goederen.